

RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

ARREST

van 14 november 2024 met nummer RvVb-A-2425-0198

in de zaak met rolnummer 2324-RvVb-0181-A

Verzoekende partijen

1. [REDACTED]
2. [REDACTED]
3. [REDACTED]
4. [REDACTED]

vertegenwoordigd door Mr. Sofie ALBERT met
woonplaatskeuze te 1000 Brussel, Wolvengracht 38 bus 2

Verwerende partij

**het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door de
Vlaamse Regering**

vertegenwoordigd door Mr. Anne-Sophie CLAUS met
woonplaatskeuze te 9000 Gent, Coupure 5

Tussenkommende partij

ELIA ASSET nv

vertegenwoordigd door Mrs. Günter L'HEUREUX en Margot
LUYCKX met woonplaatskeuze te 1170 Brussel,
Terhulpsesteenweg 187

I. Voorwerp van het beroep

De verzoekende partijen vorderen door neerlegging in het digitaal loket op 9 november 2023 de vernietiging van de beslissing van de verwerende partij van 23 september 2023, waarmee aan de tussenkommende partij een omgevingsvergunning wordt verleend voor een upgrade van de 380 kV-hoogspanningslijn Mercator-Bruegel (omgevingsnummer: OMV_2021023413).

Het project loopt over het grondgebied van Kruibeke, Temse, Bornem, Puurs-Sint-Amands, Buggenhout, Londerzeel, Merchtem, Asse en Dilbeek.

II. Rechtspleging

De verwerende partij bezorgt het administratief dossier en dient een antwoordnota in. De tussenkomende partij dient een schriftelijke uiteenzetting in. De verzoekende partijen dienen een wederantwoordnota in.

De kamervoorzitter stelt de zaak op de openbare zitting van 24 september 2024 in de dezelfde staat in voorzetting naar de openbare zitting van 29 oktober 2024.

De partijen dienen aanvullende nota's in.

De kamervoorzitter behandelt de vordering tot vernietiging op de openbare zitting van 29 oktober 2024.

Advocaat Sofie ALBERT voert het woord voor de verzoekende partijen. Advocaat Jan BELEYN *loco* advocaat Anne-Sophie CLAUS voert het woord voor de verwerende partij. Advocaat Günther L'HEUREUX voert het woord voor de tussenkomende partij.

III. Feiten

1.

Op 23 juni 2021 vraagt de tussenkomende partij een omgevingsvergunning aan voor de upgrade van de 380kV hoogspanningslijn van hoogspanningsstation Mercator (Kruibeke) tot hoogspanningsstation Bruegel (Dilbeek).

De bestaande hoogspanningslijn loopt van het onderstation Mercator (Kruibeke) tot het onderstation Bruegel (Dilbeek) en heeft een lengte van ongeveer 31,4 km. De hoogspanningslijn doorkruist de gemeentes Kruibeke, Temse, Bornem, Puurs-Sint-Amands, Buggenhout, Londerzeel, Merchtem, Asse en Dilbeek. De hoogspanningslijn wordt gebruikt om interconnecties met andere landen aan te gaan en energie in en uit te voeren.

De vergunningsaanvraag beoogt het verhogen van de transportcapaciteit op de bestaande 380kV hoogspanningslijn tot een nominale capaciteit van 2 x 2400 MVA (in plaats van 2 x 1440 MVA). Daarvoor worden volgende stedenbouwkundige handelingen aangevraagd:

- het verbouwen en wijzigen van infrastructuur: het vervangen van de bestaande AMS-geleiders van de 380 kV lijn door HTLS- geleiders en het verstevigen van de masten en van de funderingen van de masten die niet vervangen worden;
- het vellen van hoogstammige bomen in de veiligheidszone van de HS-lijn en de werf- en werkzones;
- het ontbossen van percelen;
- het gewoonlijk gebruiken van een grond voor de opslag van materiaal voor de werken (zogenaamde werfdepots);
- het gewoonlijk gebruiken van een grond voor de werftoegangen, zones rond de masten (zogenaamde werkzones), trek- en remzones en splice-zones;
- het plaatsen van een damwand;
- het plaatsen van zes nieuwe masten;
- het bouwen van tijdelijke masten en een tijdelijke omleiding van de geleiders;
- het slopen van de zes te vervangen masten en de geleiders;
- tijdelijke werken aan waterlopen om de werfzones en -toegangen te realiseren;

Daarnaast omvat de vergunningsaanvraag ook volgende vegetatiewijzigingen:

- het wijzigen van vegetaties waaronder historisch permanente graslanden;
- het verwijderen en snoeien van houtachtige kleine landschapselementen;
- het wijzigen aan waterlopen, grachten en sloten.

De vergunningsaanvraag ligt op het grondgebied van Temse deels binnen de afbakening van het bijzonder plan van aanleg 'Schauselbroek' van 12 juli 2004.

De vergunningsaanvraag ligt op het grondgebied van Bornem deels binnen de afbakening van het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Scheldepolders Hingene' van 31 januari 2020, deels binnen de afbakening van het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Luipegemkouter' van 8 oktober 2009, deels binnen de afbakening van het bijzonder plan van aanleg 'Landelijk Gebied' van 27 maart 1980 en deels binnen de afbakening van het bijzonder plan van aanleg 'Oude Schelde' van 25 mei 1998.

De vergunningsaanvraag ligt op het grondgebied van Merchtem binnen de afbakening van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Aardgasleiding VTN2 Voeren – Opwijk' van 30 april 2009, en deels binnen de afbakening van het bijzonder plan van aanleg 'Kom der gemeente deel A' van 5 september 2005, deels binnen de afbakening van het bijzonder plan van aanleg 'Puursstraat' van 23 augustus 2012 en deels binnen de afbakening van het bijzonder plan van aanleg 'nr. 9 Industriezone' van 23 augustus 2012.

De vergunningsaanvraag ligt op het grondgebied van Asse deels binnen de afbakening van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Afbakening van het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel en aansluitende openruimtegebieden' van 16 november 2011, deels binnen de afbakening van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Afbakening kleinstedelijk gebied Asse – regionaal bedrijventerrein Mollem en aansluitende open agrarisch gebied met landschappelijke waarde' van 28 juni 2016 en deels binnen de afbakening van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Afbakening kleinstedelijk gebied Asse – Stadsrandbos' van 28 juni 2016.

Voor de delen van het tracé die gelegen zijn buiten de grenzen van de bijzondere plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen gelden de bestemmingen van de respectievelijke gewestplannen:

- Voor het gewestplan 'Sint-Niklaas – Lokeren' zijn dat gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut, agrarisch gebied, woongebied, bestaande waterwegen, bestaande hoogspanningsleidingen en bestaande hoofdverkeerswegen.
- Voor het gewestplan 'Mechelen' zijn dat woongebied, bestaande waterwegen, bestaande spoorwegen, bestaande hoogspanningsleidingen, bestaande hoofdverkeerswegen en aan te leggen hoofdverkeerswegen.
- Voor het gewestplan 'Dendermonde' zijn dat agrarisch gebied, landschappelijk waardevol agrarisch gebied, natuurgebied, woongebied met landelijk karakter, bestaande hoogspanningsleidingen en aan te leggen hoofdverkeerswegen.
- Voor het gewestplan 'Halle-Vilvoorde-Asse' en de wijzigingen daarvan zijn dat woonuitbreidingsgebied, woongebied, woongebied met landelijk karakter, agrarisch gebied, landschappelijk waardevol agrarisch gebied, natuurgebied, natuurgebied met landschappelijke waarde of natuureservaten, bufferzone, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut, gebied voor ambachtelijke bedrijven en kmo's, bestaande autosnelwegen, stortgebied met nabestemming landschappelijk waardevol agrarisch gebied, bestaande spoorwegen, bestaande

hoogspanningsleidingen, bestaande hoofdverkeerswegen, bestaande afzonderlijke leidingen, bestaande leidingstraten en aan te leggen leidingstraten.

Het tracé loopt in Bornem, Puurs-Sint-Amands, Buggenhout, Londerzeel, Merchtem en Asse ook door goedgekeurde verkavelingen.

De tussenkomende partij dient op 21 september 2021 een wijzigingsverzoek in, dat door de verwerende partij op 18 oktober 2021 wordt aanvaard.

In de gemeenten Bornem, Londerzeel, Merchtem en Dilbeek wordt een openbaar onderzoek georganiseerd van 28 oktober 2021 tot en met 27 november 2021. In de gemeenten Kruibeke, Temse, Puurs-Sint-Amands, Buggenhout en Asse wordt een openbaar onderzoek georganiseerd van 28 oktober 2021 tot en met 28 november 2021. De verzoekende partijen dienen een bezwaarschrift in tijdens het openbaar onderzoek in Asse.

De gewestelijke omgevingsvergunningscommissie organiseert een adviesronde.

Om tegemoet te komen aan een ongunstig advies van het Agentschap voor Natuur en Bos dient de verzoekende partij op 13 januari 2022 een wijzigingsverzoek in. De wijziging heeft betrekking op aanpassingen in de passende beoordeling met daaraan gekoppeld ook aanpassingen in het ontwerp-project-MER. De verwerende partij aanvaardt het wijzigingsverzoek op 18 januari 2022. De beslissingstermijn wordt met 60 dagen verlengd.

In de negen betrokken gemeenten vindt een nieuw openbaar onderzoek plaats van 28 januari 2022 tot en met 27 februari 2022. De verzoekende partijen dienen tijdens het openbaar onderzoek in Asse een bezwaarschrift in.

De gewestelijke omgevingsvergunningscommissie organiseert een nieuwe adviesronde.

Het (aangepaste) project-MER wordt op 4 maart 2022 goedgekeurd door het Team Mer.

Na de hoorzitting van 22 maart 2022 adviseert de gewestelijke omgevingsvergunningscommissie op dezelfde dag om de omgevingsvergunning te verlenen onder voorwaarden.

De verwerende partij verleent op 16 april 2022 een omgevingsvergunning onder voorwaarden.

Met het arrest nr. RvVb-A-2223-0977 van 15 juni 2023 vernietigt de Raad de beslissing van 16 april 2022, maar handhaaft de rechtsgevolgen voor lot 1 totdat de verwerende partij zich opnieuw heeft uitgesproken over de aanvraag en ten laatste drie maanden vanaf de dag van de betekening van het vernietigingsarrest.

2.

De administratieve procedure wordt hernomen.

De gewestelijke omgevingsvergunningscommissie organiseert een nieuwe adviesronde en adviseert vervolgens op 22 augustus 2023 om de omgevingsvergunning te verlenen onder voorwaarden.

De verwerende partij verleent op 23 september 2023 de omgevingsvergunning onder voorwaarden.

Dat is de bestreden beslissing.

IV. Onderzoek van het enig middel

Standpunt van de partijen

1.

De verzoekende partijen voeren de miskennis aan van het gezag van gewijsde van het arrest van 15 juni 2023 met nummer RvVb-A-2223-0977 en roepen de schending in van:

- artikel 4.3.1. §1. 1°, d) en artikel 4.3.1. §2, 1° Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (hierna: VCRO);
- artikel 1.2.1, §1, §2 en §3 van het Vlaams decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (hierna: DABM);
- artikel 23 Grondwet en het standstill- en voorzorgsbeginsel en
- de formele motiveringsplicht vervat in artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna: Motiveringswet) in samenhang met een schending van het zorgvuldigheidsbeginsel, het materieel motiveringsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het redelijkheidsbeginsel als algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

In een eerste onderdeel betogen de verzoekende partijen in essentie dat de verwerende partij in de bestreden beslissing onvoldoende rekening heeft gehouden met de gezondheidseffecten die elektrische en magnetische velden met extreem lage frequentie kunnen voortbrengen, in het bijzonder wat de langdurige blootstelling van kinderen onder de vijftien jaar betreft.

De gevraagde hoogspanningsinstallaties brengen elektrische en magnetische velden voort met een extreem lage frequentie. Op basis van studies worden de elektrische en magnetische velden met een extreem lage frequentie geklasseerd als mogelijk kankerverwekkend, waarbij er een statistisch verhoogd risico is vastgesteld op kinderleukemie bij een langdurige blootstelling aan meer dan 0,4 microtesla. Dat wordt ook bevestigd door Sciensano, in het rapport van de intendant voor Ventilus (eindrapport 28 februari 2022) en in een recente studie van de Nederlandse Gezondheidsraad. Op basis van het voorzorgsprincipe wordt in de beleidslijnen van de verwerende partij, waaronder de mededeling van 2012 (VR 2012 0106 MED.0252/1) en het bindend afsprakenkader van 7 juli 2023, aangegeven dat langdurige chronische blootstelling aan magnetische velden van meer dan 0,4 microtesla zoveel mogelijk moeten worden vermeden dan wel beperkt. In het Besluit van de Vlaamse regering van 11 juni 2004 houdende maatregelen tot bestrijding van de gezondheidsrisico's door verontreiniging van het binnenmilieu (hierna: Binnenmilieubesluit) is de richtwaarde voor extreem lage frequentie elektromagnetische straling ook vastgelegd op 0,4 microtesla.

Uit een berekening van het Vlaams Planbureau voor Omgeving blijkt volgens de verzoekende partijen dat het aantal inwoners en het aantal gebouwen met inwoners binnen de contour van een blootstelling hoger dan 0,4 microtesla meer dan zal verdubbelen, waardoor de gevraagde vergunning het voorzorgs- en standstillbeginsel schendt. De drempel van 0,4 microtesla zal worden overschreden in de woningen van de verzoekende partijen. De verwerende partij was volgens de verzoekende partijen dan ook verplicht om de vergunning te weigeren, waarbij ze verwijzen naar de arresten nr. 243.760 en 191.81 van de Raad van State.

De verwerende partij treedt de aanvrager bij in de stelling dat er op heden geen consistente gegevens zijn die op schadelijke gevolgen voor de gezondheid wijzen bij langdurige blootstelling aan magnetische velden, terwijl de blootstelling aan die straling in het milieueffectenrapport op verschillende plaatsen negatief wordt beoordeeld. Gelet op de verschillende studies die de verzoekende partijen hebben aangehaald, kan de verwerende partij zich niet verschuilen achter onvoldoende wetenschappelijke zekerheid over het verband tussen hoogspanningslijnen en kinderleukemie om die hoogspanningslijnen toch te vergunnen.

De verwerende partij negeert bij de beoordeling van de gezondheidssimpact ook het gegeven dat het aantal inwoners die binnen de 0,4 microtesla-grens vallen, door het gevraagd project verdubbelt. Nochtans hebben de verzoekende partijen concreet op de significante toename en gezondheidseffecten gewezen in hun bezwaren. Ze laat na te motiveren waarom de significante toename van het aantal inwoners binnen de contour toch aanvaardbaar is. Ze stelt louter dat de vergunning aanvaardbaar is door een gebrek aan alternatieven en het feit dat er geen kwetsbare functies in de omgeving voorkomen, terwijl de aanwezigheid van woningen als kwetsbare functie totaal wordt miskend. Daardoor wordt ook het gelijkheidsbeginsel geschonden. Er bestaat immers geen redelijk verantwoorde en objectieve verantwoording voor de verschillende behandeling tussen enerzijds kinderen onder de vijftien jaar die wonen binnen de contour waar de blootstelling hoger is dan 0,4 microtesla en anderzijds kinderen onder de vijftien jaar die naar school gaan of verblijven in een kinderopvang binnen die contour. De opgenomen motivering is een loutere standaardmotivering

De volksgezondheid blijft volgens de verzoekende partijen in de beoordeling ondergeschikt aan de economische belangen, waarbij gezondheidsrisico's aanvaard worden met oog op de bevoorradingszekerheid. Er is niets gedaan met de opmerkingen van de eerste en de tweede verzoekende partij bij de GOVC over het opleggen van flankerende of compenserende maatregelen. Dit getuigt niet van een zorgvuldige besluitvorming. Nochtans wordt bij het nieuwe Ventilusproject voorzien dat eigenaars binnen een perimeter van 100 m rondom een hoogspanningslijn hun woning of bouwgrond kunnen verkopen aan Elia, maar dat wordt op het Mercator-Bruegel tracé niet voorzien. Het uitdelen van brochures aan de getroffen bewoners volstaat niet om de gezondheidsrisico's in te perken.

In een tweede onderdeel voeren de verzoekende partijen aan dat de verwerende partij het gezag van gewijsde van het vernietigingsarrest van de Raad heeft miskend. In zijn arrest heeft de Raad de eerdere beslissing vernietigd omdat uit de motieven niet bleek of de verwerende partij zorgvuldig de gezondheidssimpact op de omgeving heeft onderzocht, in het bijzonder wat betreft de omwonende kinderen jonger dan 15 jaar. In de nieuwe beoordeling worden de bewoners van de getroffen woningen opnieuw vergeten en wordt het wonen niet als een kwetsbare functie beschouwd.

2.

Met verwijzing naar de motieven in haar beslissing antwoordt de verwerende partij dat zij wel degelijk voldoende concreet en zorgvuldig de gezondheidsrisico's van de aanvraag heeft onderzocht. Het beleid rond magnetische straling is gebaseerd op het voorzorgsprincipe, waarbij als doel wordt gesteld dat blootstelling aan magneetvelden hoger dan de richtwaarde

van 0,4 microtesla zo veel als redelijkerwijze mogelijk moet worden voorkomen. Het staat volgens de verwerende partij ook geenszins vast dat er daadwerkelijk gezondheidsrisico's optreden bij een blootstelling aan magneetvelden hoger dan 0,4 microtesla. Geen enkele studie heeft een causaal verband kunnen aantonen tussen de aanwezigheid van hoogspanningsleidingen en het voorkomen van kinderleukemie. In de meest recente studies wordt ook het statistisch verband niet of nauwelijks meer teruggevonden. De richtwaarde van 0,4 microtesla kan dan ook niet zo worden begrepen dat er bij overschrijding concrete gezondheidsrisico's zullen optreden.

De Vlaamse regering heeft met het besluit van 7 juli 2023 ondertussen het Vlarem II-besluit aangepast en er beleidstaken en milieuvoorwaarden in vastgelegd voor magnetische velden van hoogspanningsvelden. Er wordt een norm van 100 microtesla vastgelegd voor acute blootstelling opgelegd. Daarnaast heeft de Vlaamse regering op 7 juli 2023 eveneens een bindend afsprakenkader en convenant goedgekeurd tussen de netbeheerders en de Vlaamse Regering. Daarin worden bron- en ruimtelijke maatregelen opgenomen met als uitgangspunt langdurige blootstelling van kinderen onder 15 jaar aan magneetvelden hoger dan 0,4 microtesla zoveel mogelijk te vermijden. Die richt- en interventiewaarden zijn veel strenger dan de limieten die het ICNIRP en de Raad van de Europese Unie als maximale waarde voor publieke blootstelling hanteren. Het volledig vermijden van overspanningen en woningen binnen de contour van 0,4 microtesla is volgens het Vlaamse afsprakenkader zeer moeilijk in de Vlaamse dichtbebouwde context. Hoewel deze maatregelen pas in werking treden op datum van de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ventilus, maakt het project al toepassing van de maatregelen die in het convenant worden onderschreven. De transpositie van geleiders wordt als milderende maatregel opgelegd en er wordt rekening gehouden met het herbenutten van een bestaande lijn, zoals uitgebreid bestudeerd in het MER. Het voorzorgsprincipe wordt dus stringent toegepast.

In de bestreden beslissing wordt de gezondheidsimpact ook voor minderjarigen zorgvuldig beoordeeld aan de hand van de juiste feitelijke gegevens. Het aanvraagdossier bevat een uitgebreide evaluatie van de gezondheidsrisico's, waarbij rekening wordt gehouden met het aantal gebouwen met inwoners, het aantal onbebouwde woonpercelen in kaart wordt gebracht, etc. Daarbij worden ook de kwetsbare locaties zoals woningen, scholen en kinderopvang meegenomen. De verwerende partij motiveert uitgebreid waarom de mogelijke toename van het aantal woningen binnen de contour van 0,4 microtesla aanvaardbaar is en komt daarmee op zorgvuldige wijze tegemoet aan de kritiek uit het vernietigingsarrest van de Raad. Van de verwerende partij kan niet worden vereist dat iedere meter van het voorziene tracé afzonderlijk wordt beoordeeld in de bestreden beslissing. De mogelijke

gezondheidsrisico's zijn wel degelijk afgetoetst aan specifieke en algemeen bekende wetenschappelijke informatie.

3.

De tussenkomende partij wijst er met betrekking tot het eerste middelonderdeel in de eerste plaats op dat artikel 1.2.1 DABM en artikel 23 van de Grondwet geen rechtstreekse werking hebben, zodat de verzoekende partijen niet rechtstreeks de schending ervan kunnen aanvoeren. Zoals blijkt uit het vernietigingsarrest van de Raad staat het voorzorgsbeginsel in deze zaak niet los van de toets aan de goede ruimtelijke ordening. In hun uiteenzetting voeren de verzoekende partijen evenwel rechtstreeks de schending van die beginselen aan, waar ze verwijzen naar de verschillende wetenschappelijke studies en regelgeving om daaruit te besluiten dat de beslissing het voorzorgs- en standstillbeginsel schendt. Het invoeren van het voorzorgsbeginsel rechtvaardigt echter op zich geen weigering. De afwezigheid van wetenschappelijke zekerheid over mogelijke effecten mag een overheid er niet van weerhouden een regelgevend kader uit te werken.

Ondanks de afwezigheid van een bindend regelgevend kader en de wetenschappelijke onzekerheid heeft de verwerende partij toch een kader gehanteerd bij de beoordeling van de gezondheidsaspecten bij de toets aan de goede ruimtelijke ordening, waarbij rekening werd gehouden met specifieke en algemeen bekende beschikbare wetenschappelijke informatie. Die aanpak werd door de Raad al gefiatteerd, maar daar gaan de verzoekende partijen in hun middel aan voorbij. Bij de opmaak van de waardes uit het Binnenmilieubesluit werd ook toepassing gemaakt van het voorzorgsbeginsel, waarbij de gehanteerde waardes onderschreven worden door de Hoge Gezondheidsraad en veel strenger zijn dan de internationaal en Europees gehanteerde maximale waardes voor publieke blootstelling aan lage frequente elektromagnetische velden.

Er is bovendien al veel onderzoek uitgevoerd naar mogelijke gezondheidseffecten. Het initiële statistische verband dat gevonden werd tussen het wonen in de buurt van hoogspanningslijnen en het meer voorkomen van kinderleukemie is in bijkomend onderzoek niet of bijna niet meer aangetoond kunnen worden. Het staat dus geenszins vast dat er gezondheidsrisico's optreden bij een gemiddelde blootstelling aan een magnetisch veld boven 0,4 microtesla, zodat een overschrijding van die grens niet zo kan worden begrepen dat er concrete gezondheidsrisico's zullen optreden. Dat wordt ook bevestigd in het MER.

Het nieuw uitgewerkt regelgevend kader bevestigt het door de verwerende partij gehanteerd beoordelingskader, waarbij voor acute blootstelling een maximale norm van 100 microtesla

geldt terwijl er bij chronische blootstelling ingezet wordt op het zoveel mogelijk vermijden van langdurige blootstelling in bewoonde gebouwen, onbebouwde percelen en gevoelige bestemmingen.

De verzoekende partijen beperken zich in hun uiteenzetting tot enkele algemene theoretische beschouwingen over het standstillbeginsel maar geven niet aan op welke wijze de verwerende partij dit beginsel bij de uitoefening van haar discretionaire bevoegdheid zou hebben miskend. Het volstaat in dat verband niet om te verwijzen naar drie arresten van de Raad van State, die niet relevant zijn in dit geval. Er is in deze zaak geen sprake van een aangetoonde achteruitgang ten opzichte van een bestaand vroeger beschermingsniveau. Dat er in feite door de beslissing meer omwonenden binnen de contour van 0,4 microtesla vallen staat los van het gehanteerde beoordelingskader.

In het vernietigingsarrest heeft de Raad in essentie geoordeeld dat uit de motieven van de eerste beslissing niet voldoende bleek dat de gezondheidsimpact van het project op de omgeving is onderzocht, in het bijzonder wat betreft de omwonende kinderen. Zowel uit de bestreden beslissing als uit de verklarende nota en het project-MER blijkt welke mogelijke hinder in de vorm van eventuele gezondheidsrisico's er zich kan voordoen en waarom de verwerende partij die gezondheidsrisico's aanvaardbaar acht. Dat in het MER de toename van het aantal blootgestelde personen als negatief wordt beoordeeld, betekent uiteraard niet dat het gezondheidsrisico op zich niet aanvaardbaar zou zijn. In het MER wordt dit louter toegeschreven aan de onzekerheid over de impact en dit moet geïnterpreteerd worden in het licht van het opzet van het MER. De verwerende partij verwijst ook terecht naar de afwezigheid van wetenschappelijk onderbouwde studies die zouden wijzen op gezondheidseffecten. Bij gebrek aan wetenschappelijke zekerheid heeft de verwerende partij met toepassing van het voorzorgsbeginsel een kader voor de beoordeling van mogelijke risico's aangenomen en dit kader ook toegepast bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de risico's. De verzoekende partijen tonen niet aan dat de motieven in de bestreden beslissing kennelijk onredelijk of manifest foutief zouden zijn. Er is concreet geantwoord op de ingediende bezwaren, zonder dat vervallen wordt in algemeenheden of stijlfomules.

De tussenkomende partij merkt vervolgens ook op dat er geen schending van het gelijkheidsbeginsel voorligt. Het klopt volgens haar niet dat er in de bestreden beslissing meer aandacht zou worden besteed aan kinderen die zich bevinden in voorzieningen van kwetsbare functies dan aan kinderen in woningen. Dat er binnen de contour van 0,4 microtesla geen kwetsbare functies voorkomen, is een loutere feitelijke vaststelling, net als de vaststelling dat er zich woningen binnen de contour van 0,4 microtesla bevinden.

Voor zover het middel nog aanvoert dat er geen compensatie wordt verleend, merkt de tussenkomende partij dat dat los staat van de beoordeling van de goede ruimtelijke ordening. De verzoekende partijen tonen niet aan in welke mate de aangevoerde bepalingen en beginselen geschonden zouden zijn door een gebrek aan compensatie. Het middel is in die mate onontvankelijk.

Met betrekking tot het tweede middelonderdeel merkt de tussenkomende partij op dat het na een vernietiging op zich niet verboden is om opnieuw dezelfde beslissing te nemen. Het komt aan de verzoekende partijen toe om duidelijk uiteen te zetten wat ze de huidige herstelbeslissing verwijten en ook de nieuwe elementen en overwegingen bij hun kritiek te betrekken, wat ze evenwel nalaten. Ze tonen niet aan dat de nieuwe overwegingen, die op zichzelf staan, kennelijk onredelijk of foutief zijn en niet tegemoet zouden komen aan de opgeworpen bezwaren en de overwegingen uit het vernietigingsarrest. Zoals uit de repliek op het eerste middelonderdeel blijkt, heeft de verwerende partij op een concrete en voldoende zorgvuldige manier de gezondheidsimpact beoordeeld, in het bijzonder op kinderen jonger dan 15 jaar. De verwerende partij respecteert daarbij het gezag van gewijsde en komt tegemoet aan de kritiek uit het vernietigingsarrest.

4.

In hun wederantwoordnota repliceren de verzoekende partijen dat het gegeven dat de beoordeling langer is, op zich nog niet betekent dat tegemoet gekomen is aan de vernietigingsmotieven.

Het blijkt nog steeds niet waarom woningen niet onder kwetsbare functies worden begrepen en waarom de bewezen overschrijding van de gehanteerde drempelwaarden ten aanzien van de vele inwoners langsheen de lijn aanvaardbaar zou zijn. Er is volgens de verzoekende partijen manifest niet geantwoord op de bezwaren uit het openbaar onderzoek en naar aanleiding van de zitting van de GOVC. Welke maatregelen concreet worden genomen voor de omliggende woningen wordt opnieuw niet verduidelijkt. De transpositie van geleiders als milderende maatregel zat al van bij het begin in de aanvraag verwerkt en is meegenomen in het project-MER en alsnog is er een aanzienlijke vermeerdering van potentieel getroffen gezinnen die geconfronteerd worden met verhoogde straling. Het valt dus niet in te zien hoe tegemoet is gekomen aan de wettigheidskritiek zonder nieuw onderzoek, nieuwe metingen of een nieuw effectenonderzoek te laten plaatsvinden. Het economisch belang is voorgegaan op de volksgezondheid.

Het is voor de verzoekende partijen ook niet duidelijk waar de tussenkomende partij met haar algemene uiteenzetting over het voorzorgsbeginsel naar toe wil. De koppeling tussen het voorzorgsbeginsel en de goede ruimtelijke ordening is in het inleidend verzoekschrift duidelijk gemaakt.

De verwerende partij heeft door de vergunning te verlenen het risico aanvaard dat een groot aantal personen bijkomend zal worden blootgesteld aan een magnetische veldwaarde waarvan men de gezondheidsrisico's tot op vandaag niet geheel kan inschatten. Die risicoaanvaarding wordt nergens in de bestreden beslissing uitdrukkelijk gemotiveerd ondanks het standstillbeginsel en het verstrengde motiveringsbeginsel dat van toepassing is omwille van de bezwaren en het eerdere vernietigingsarrest. Er zijn geen compenserende en flankerende maatregelen aan de beslissing gekoppeld. Bij het onderzoek naar de aanvaardbaarheid van de hinder is de aanwezigheid van een compensatiebeleid nochtans wel degelijk relevant. Er wordt in de bestreden beslissing geen antwoord gegeven op de vaststelling dat bij het Ventilushuisproject wel een compensatie is voorzien en bij het huidige project niet, niettegenstaande dat werd opgeworpen bij de GOVC. De potentiële risico's voor de omwonenden worden door de verwerende partij simpelweg aanvaard en de kwetsbare functie van de woningen wordt genegeerd, hetgeen zonder meer de onzorgvuldige beoordeling van de aanvraag aantoont.

Beoordeling door de Raad

1.1

Artikel 1.2.1 DABM luidt als volgt:

“ ...

§ 1. Ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties heeft het milieubeleid tot doel:

1° het beheer van het milieu door de duurzame aanwending van de grondstoffen en de natuur;
2° de bescherming, tegen verontreiniging en onttrekking, van mens en milieu, en in het bijzonder van de ecosystemen die van belang zijn voor de werking van de biosfeer en die betrekking hebben op de voedselvoorziening, de gezondheid en de andere aspecten van het menselijk leven;

3° het natuurbehoud en de bevordering van de biologische en landschappelijke diversiteit, met name door de instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van de natuurlijke habitats, ecosystemen en landschappen met ecologische waarde en het behoud van de wilde soorten, in het bijzonder van die welke bedreigd, kwetsbaar, zeldzaam of endemisch zijn.

§ 2. Op basis van een afweging van de verschillende maatschappelijke activiteiten streeft het milieubeleid naar een hoog beschermingsniveau. Het berust onder meer op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, het standstill-beginsel en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

§ 3. De in § 1 en § 2 bepaalde doelstellingen en beginselen moeten in het bepalen en uitvoeren van het beleid van het Vlaamse Gewest op andere gebieden worden geïntegreerd. Bij de uitvoering van het beleid wordt rekening gehouden met de sociaal-economische aspecten, de internationale dimensie en de beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens.

...”

Het in artikel 1.2.1, §2 DABM opgenomen voorzorgsbeginsel, afkomstig uit het Europees gemeenschapsrecht en geïntroduceerd in het milieurecht, verwijst enerzijds naar risicobeheer en anderzijds naar de onzekerheid met betrekking tot het reële bestaan van risico's. Dit beginsel van milieubeleid houdt in dat de overheid niet hoeft te wachten met het nemen van milieubeschermdende maatregelen tot er een onomstotelijk bewijs geleverd is van schadelijke effecten, en legitimeert het handelen van de overheid om bepaalde mogelijk schadelijke activiteiten te reguleren. Het voorzorgsbeginsel speelt een sleutelrol in het voeren van een preventief milieubeleid en houdt in dat de overheid niet moet wachten op een wetenschappelijke consensus om potentiële gevaren voor het milieu aan te pakken: ernstige aanwijzingen zijn voldoende (*Parl.St.* VI.Parl. 1994-95, nr. 718/1, 25).

Het in artikel 1.2.1, §2 DABM opgenomen *standstill*-beginsel is eveneens een beginsel van milieubeleid dat kadert in het streven naar een hoog beschermingsniveau. Het houdt in dat de overheid het bestaande beschermingsniveau niet mag afbouwen zonder redenen die verband houden met het algemeen belang en na het zorgvuldig afwegen van alle betrokken belangen. Het *standstill*-beginsel kan echter niet betekenen dat er geen vergunningen meer zouden mogen verleend worden, of dat een vergunning moet worden geweigerd wanneer er enige hinder te verwachten valt. De vergunningverlenende overheid dient de reële risico's in te schatten en te beoordelen, hetgeen een zekere appreciatiemarge inhoudt.

In artikel 23 van de Grondwet is het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu vervat. Die bepaling houdt een opdracht voor de bevoegde overheid in om in dat verband de nodige maatregelen te nemen en ze verplicht de vergunningverlenende overheid de door haar toegepaste regelgeving grondwetsconform te interpreteren.

Noch artikel 1.2.1, §2 DABM noch artikel 23 van de Grondwet bevat concrete, op elke individuele vergunningsaanvraag toepasselijke verplichtingen of verbodsbepalingen. Zoals de tussenkomende partij terecht opmerkt, kunnen de verzoekende partijen dus niet zonder meer opwerpen dat, de verwerende partij de vergunningsaanvraag had moeten weigeren omwille van de bepalingen uit artikel 1.2.1, §2 DABM en artikel 23 van de Grondwet en dat die bepalingen schendt door de gevraagde vergunning alsnog te verlenen.

De beginselen uit artikel 1.2.1, §2 DABM en uit artikel 23 van de Grondwet vormen voor de vergunningverlenende overheid wel een leidraad bij de uitoefening van haar discretionaire beoordelingsbevoegdheid bij individuele vergunningsbeslissingen. Het komt echter aan de Raad niet toe om in de plaats te treden van de uitoefening van de discretionaire appreciatiebevoegdheid van de verwerende partij. Enkel een onredelijke uitoefening van de discretionaire beoordelingsbevoegdheid kan in het licht van het voorzorgsbeginsel en *standstill*-beginsel aanleiding geven tot de vernietiging van de vergunningsbeslissing.

Doorheen hun verzoekschrift koppelen de verzoekende partijen hun argumentatie over het voorzorgsbeginsel en *standstill*-beginsel uit artikel 1.2.1, §2 DABM ook concreet aan de schending van artikel 4.3.1, §2 VCRO (inzake de beoordeling van de gezondheidsrisico's) en zetten ze voldoende uiteen hoe ze het voorzorgsbeginsel geschonden zien bij de doorgevoerde toets aan de goede ruimtelijke ordening, zodat het middel ontvankelijk is.

1.2

De verwerende partij heeft een ruime beoordelingsbevoegdheid wanneer ze onderzoekt of een aanvraag verenigbaar is met de goede ruimtelijke ordening. In haar beoordeling moet ze duidelijk aangeven op welke motieven ze haar beslissing steunt. Daarbij moet ze rekening houden met de relevante, in de omgeving bestaande toestand en met de aandachtspunten en criteria die relevant zijn voor het aangevraagde project (artikel 4.3.1, §2, eerste lid, 1° VCRO).

Het toezicht van de Raad is beperkt. Hij kan enkel nagaan of de verwerende partij de feitelijke gegevens correct vaststelt en of ze op basis daarvan niet kennelijk onredelijk of foutief beslist. De Raad kan zelf geen eigen beoordeling van de goede ruimtelijke ordening maken in de plaats van de verwerende partij.

1.3

Om te voldoen aan de formele en materiële motiveringsplicht moet een vergunningverlenende overheid de met de goede ruimtelijke ordening verband houdende redenen vermelden waarop zij haar beslissing steunt, zodat een belanghebbende met kennis van zaken de beslissing kan

aanvechten. De in de bestreden beslissing opgegeven motieven moeten bovendien afdoende zijn.

Deze motiveringsverplichting houdt in dat er voor de genomen administratieve beslissing rechtens aanvaardbare motieven moeten bestaan, wat onder meer betekent dat die motieven moeten steunen op werkelijk bestaande en concrete feiten die relevant zijn en met de vereiste zorgvuldigheid werden vastgesteld en dat de motieven pertinent moeten zijn en de beslissing naar recht moeten kunnen verantwoorden. Deze motieven moeten in de bestreden beslissing uitdrukkelijk vermeld worden. De motiveringsplicht reikt evenwel niet zover dat de verwerende partij alle bezwaren uit de administratieve procedure punt per punt uitdrukkelijk zou moeten weerleggen. Het is vereist doch volstaat dat uit de bestreden beslissing blijkt op basis van welke motieven de verwerende partij tot haar oordeel is gekomen.

1.4

De verwerende partij is ertoe gehouden om het gezag van gewijsde van een vernietigingsarrest na te leven, dat onder meer inhoudt dat de uitspraak en de daarin opgenomen vernietigingsmotieven bindend zijn voor de in het geding betrokken partijen. Een verzoekende partij mag verwachten dat de vergunningverlenende overheid die opnieuw over de aanvraag moet beslissen, concreet en zorgvuldig rekening houdt met de dragende overwegingen van het arrest.

Wanneer een verwerende partij beslist om een eerder vernietigde beslissing te bevestigen, moet ze haar redenen uiterst nauwkeurig uiteenzetten en rust er op haar dus een verstrengde motiveringsplicht.

2.

2.1

De vergunningsaanvraag beoogt het versterken van de bestaande 380kV hoogspanningslijn van hoogspanningsstation Mercator (Kruibeke) tot hoogspanningsstation Bruegel (Dilbeek). Door onder andere de geleiders te vervangen beoogt het project het verhogen van de transportcapaciteit tot een nominale capaciteit van 2 x 2400 MVA (in plaats van 2 x 1440 MVA).

De straling van hoogspanningslijnen creëert elektrische en magnetische velden met een extreem lage frequentie. De gevraagde upgrade van de bestaande hoogspanningslijn gaat gepaard met een wijziging van de elektrische en magnetische velden.

ICNIRP, een onafhankelijke internationale door de Wereldgezondheidsorganisatie erkende commissie, geeft in zijn richtlijnen voor het publiek 200 microtesla aan als referentieniveau voor acute blootstelling aan elektrische en magnetische velden met een extreem lage frequentie. De Raad van Europa hanteert in zijn aanbeveling nr. 1999/519 100 microtesla als richtwaarde voor acute blootstelling voor het publiek.

Op 7 juli 2023 wijzigde de Vlaamse regering het Vlarem met haar “besluit tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne en het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, wat betreft de magnetische velden van hoogspanningsverbindingen” (hierna: Wijzigingsbesluit van 7 juli 2023). In het Vlarem worden naast beleidstaken ook milieuvorwaarden vastgelegd voor magnetische velden die afkomstig zijn van hoogspanningsverbindingen met een frequentie van 50 Hz. Met name wordt als maximale waarde voor acute blootstelling een norm van 100 microtesla opgenomen.

Ook op 7 juli 2023 heeft de Vlaamse regering een bindend afsprakenkader en convenant goedgekeurd tussen de netbeheerders en de Vlaamse regering over maatregelen bij nieuwe en wijziging van bestaande hoogspanningsverbindingen. Daarin is onder meer opgenomen om langdurige (chronische) blootstelling aan magnetische velden van meer dan 0,4 microtesla zoveel mogelijk te beperken en bron- en ruimtelijke maatregelen te nemen. Dit bindend afsprakenkader is in werking getreden op 22 maart 2024 en was dus nog niet bindend van toepassing op het ogenblik dat de bestreden beslissing werd genomen.

Voor bronnen in het binnenmilieu geldt het besluit van de Vlaamse regering van 11 juni 2004 houdende maatregelen tot bestrijding van de gezondheidsrisico's door verontreiniging van het binnenmilieu (het Binnenmilieubesluit). De in 2018 geactualiseerde versie van het besluit hanteert 0,4 microtesla als richtwaarde voor chronische blootstelling en 20 microtesla als interventiewaarde voor acute blootstelling.

2.2

De verzoekende partijen hebben er in hun bezwaren tijdens de openbare onderzoeken op gewezen dat er minstens aanwijzingen zijn dat de blootstelling aan magnetische velden met een extreem lage frequentie schadelijke gevolgen voor de gezondheid van de omwonenden kan teweegbrengen. Ze wijzen in die context op een statistisch verband dat is vastgesteld tussen een langdurige blootstelling aan een veldsterkte van meer dan 0,3 à 0,4 microtesla en het krijgen van kinderleukemie.

In het project-MER worden de risico's voor de gezondheid (p. 230 t/m 234) negatief ingeschat om de volgende redenen (eigen onderlijning):

“ ...

Er werd reeds veel onderzoek uitgevoerd over de gevolgen van de aanwezigheid van elektromagnetische velden ter hoogte van hoogspanningsverbinding op de menselijke gezondheid. Er werd bij bevolkingsonderzoeken een statistisch verband gevonden tussen wonen in de buurt van hoogspanningslijnen en het meer voorkomen van kinderleukemie. Het gaat om een statistisch verband, dat wil niet noodzakelijk zeggen dat magnetische velden de oorzaak zijn van het meer voorkomen van leukemie (dan is het een oorzakelijk verband). Om te bewijzen dat dat magnetisch veld de oorzaak is, was er bevestiging nodig uit onderzoek op proefdieren en op cellijnen. Dat bijkomend onderzoek heeft nooit kunnen aantonen dat de velden de oorzaak van het meer voorkomen van kinderleukemie zijn. Op dit moment zijn er geen wetenschappelijk onderbouwde studies die wijzen op andere mogelijke gezondheidseffecten. Er zijn dus geen gezondheidseffecten aangetoond bij volwassenen die verblijven in de buurt van hoogspanningslijnen. Voor een laatste stand van zaken rond gezondheidseffecten wordt verwezen naar de website: <https://www.bbemg.uliege.be/problematiek-van-gezondheidsrisicos-normen-onderzoek-en-analyse-van-deblootstelling/?lang=nl>.

Ondanks dat het niet zeker is dat magnetische velden kinderleukemie kunnen veroorzaken, oordeelde een groep van experts in het Vlaamse consultatietraject hoogspanning dat er toch voldoende reden is tot voorzorg.

(...)

Voor de magnetische velden van hoogspanningslijnen moet er rekening gehouden worden met acute effecten of chronische effecten.

- Bij acute effecten gaat het om bewezen gezondheidseffecten (oorzakelijk verband tussen blootstelling en effect). Om deze effecten te voorkomen zijn er richtlijnen opgesteld door ICNIRP (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection). Volgens die richtlijn mag de grootte van het magnetisch veld niet hoger zijn 200 μ T. Er is ook een Europese aanbeveling voor acute blootstelling aan magnetische velden. Die waarde is gelijk aan 100 μ T, de oude richtlijn van het ICNIRP. De Europese aanbeveling werd (nog) niet aangepast aan de nieuwe richtlijn van ICNIRP. Beide waarden zijn acute waarden die op geen ogenblik overschreden mogen worden. Dus zelfs bij een tijdelijke hoge belasting van een hoogspanningslijn mag deze waarde niet overschreden worden. Deze waarden (zowel 100 als 200 μ T) komen niet voor in de

omgeving van hoogspanningslijnen. Er is dus geen risico op overschrijding van deze waarden bij hoogspanningslijnen.

- Bij chronische effecten gaat het om het statistisch (niet oorzakelijk) verband met het hoger risico op kinderleukemie. Dat statistisch verband wordt gevonden bij een langdurige blootstelling aan meer dan 0,4 μT . Langdurig is in dit geval gedurende minstens een jaar dagelijks blootgesteld worden aan gemiddeld meer dan 0,4 μT . Dat kan wel voorkomen in de omgeving van hoogspanningslijnen. Omwille van het statistisch verband, wordt er voorzorg toegepast zoals beschreven op <https://omgeving.vlaanderen.be/hoogspanning>. Om te kunnen bepalen of maatregelen of de keuze van trajecten invloed heeft op het aantal personen dat in de zone waar meer dan 0,4 μT kan voorkomen, wordt die zone voor MER's berekend omwille van het statistisch verband. Er zijn ook geen aanwijzingen dat het statistisch verband sterker wordt bij hogere waarden. Het is dus een relevante berekening voor het inschatten van de effecten die in een MER onderzocht worden.

Het magnetische veldsterkte overschrijdt nergens de waarde van 20 μT (de maximale waarde bedraagt 7 μT volgens de berekeningen). De reikwijdte van de magnetische veldsterkte van 0,4 μT aan weerszijden van de as van de bovengrondse hoogspanningsverbinding werd bepaald. De plannen met de contouren van de huidige en toekomstige situatie zijn opgenomen in Bijlage 5.

Aan de hand van de GIS-databank van het Vlaams Planbureau voor Omgeving is het aantal inwoners voor de huizen binnen de veldsterkteprofielen van 0,4 μT berekend. Hierbij worden zowel woningen in woongebied als in niet-woongebied in rekening gebracht. Van het aantal kinderen zijn geen exacte cijfers gekend. Naast het aantal gebouwen met inwoners binnen de invloedzone is het ook relevant om de onbebouwde percelen in woongebied te beschouwen. Op deze percelen zullen immers ooit woningen gebouwd kunnen worden.

Daarnaast is ook de oppervlakte van de onbebouwde percelen in woongebied berekend. De oppervlakte van de onbebouwde woonpercelen wordt bepaald door de overlap van het "Register van onbebouwde percelen" met de contour waar meer dan 0,4 μT kan voorkomen.

Tabel 7-30: Aantal inwoners, gebouwen met inwoners en onbebouwde percelen binnen de 0,4 μT -contour t.h.v. 380kV bovengrondse hoogspanningsverbinding

Situatie	Aantal inwoners	Aantal gebouwen met inwoners	Aantal onbebouwde percelen	Oppervlakte onbebouwde percelen (m ²)
Huidige situatie	468	171	30	65.085
Toekomstige situatie	1060	375	66	123.852

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat in de toekomstige situatie het aantal inwoners, het aantal gebouwen met inwoners, het aantal en de oppervlakte onbebouwde percelen binnen de contour waar meer dan 0,4µT kan voorkomen, zullen toenemen ten opzichte van de huidige situatie.

De grootte van het magnetisch veld wordt echter ook bepaald door nabije hoogspanningslijnen. Voor het voorliggend project gaat het over de 150kV lijn Terlinden – Bruegel. Een gebouw met inwoners/perceel dat in de toekomstige invloedszone van de 380kV zal liggen, ligt momenteel al in de invloedszone van de 150kV lijn. Deze worden opgelijst in de onderstaande tabel.

Tabel 7-31: Aantal inwoners, gebouwen met inwoners en onbebouwde percelen binnen de 0,4 µT-contour t.h.v. 150kV bovengrondse hoogspanningsverbinding

Situatie	Aantal inwoners	Aantal gebouwen met inwoners	Aantal onbebouwde percelen	Oppervlakte onbebouwde percelen (m²)
Huidige situatie	4 (van de 482)	1 (van de 175)	2 (van de 32)	7.781 (van de 70.874 m²)
Toekomstige situatie	53 (van de 1083)	15 (van de 383)	13 (van de 69)	35.780 (van de 131.412 m²)

De interferentie tussen de 380kV lijn Mercator - Bruegel en 150kV lijn Terlinden – Bruegel is voorgesteld op Bijlage 5:

- de gele contour is de asis contour waar meer dan 0,4 µT kan overschreden worden (jaargemiddeld) van de 150 kV lijn;
- de kleine rode contour is de asis van de 380 kV lijn en geeft de contour waar jaargemiddeld meer dan 0,4 µT kan voorkomen;
- De grotere rode contour is de tobe van de 380 kV lijn en geeft de contour waar jaargemiddeld meer dan 0,4 µT kan voorkomen.

In het uiterste noorden zijn er tussen mast P1 en P3 parallel aan de hoogspanningslijn Mercator – Bruegel de 380kV lijn Mercator – Lint – Massenhoven en 380kV lijn Mercator – Horta aanwezig. De invloedszones van de lijnen zullen overlappen, maar er zijn geen verdere effecten op het veld zelf. Bewoning onder dit deel van de lijn is beperkt.

Door het Vlaams Planbureau voor Omgeving werd nagegaan of er kwetsbare functies aanwezig zijn binnen de contour waar meer dan 0,4µT kan voorkomen. Er blijken geen kwetsbare functies aanwezig te zijn binnen de invloedzone in de huidige en toekomstige situatie.

Er is tot op vandaag weinig wetenschappelijk bewijs voorhanden omtrent de mogelijke impact op gezondheid waardoor de toe- of afname aan blootgestelden niet beoordeeld kan worden volgens het beoordelingskader - -3/+3. Niettemin moet, net omwille van de onzekerheid van de impact naar gezondheid, elke toename aan blootgestelden sowieso als negatief op zich beoordeeld worden.

...

7.1.4.6 Milderende maatregelen of aanbevelingen

Indien de werfdepots niet binnen een bestaand bedrijventerrein gerealiseerd kunnen worden, mogen ze niet vlakbij woningen opgericht worden (bij voorkeur op meer dan 500 m).

In verband met de risicocommunicatie wordt geadviseerd om ook de algemene brochure “Elektrische velden, magnetische velden en hoogspanningslijnen” te bedelen aan de buurtbewoners in een corridor van 100 m rondom de hoogspanningslijn
...”

3.

In zijn arrest nr. RvVb-A-2223-0977 van 15 juni 2023 vernietigt de Raad de eerdere beslissing van de verwerende partij omdat uit de motieven van die beslissing niet afdoende bleek dat de verwerende partij zorgvuldig de gezondheidsimpact van de vergunningsaanvraag op de omgeving heeft onderzocht, in het bijzonder wat betreft de omwonende kinderen jonger dan vijftien jaar. Hij overweegt daarover in het arrest:

“ ...

Met de verzoekende partijen moet echter worden vastgesteld dat in de beoordeling een concreet en gedegen onderzoek naar de gezondheidsimpact van de omwonenden ontbreekt, in het bijzonder wat betreft de impact op kinderen jonger dan vijftien jaar. In haar beoordeling verwijst de verwerende partij met toepassing van het voorzorgsbeginsel weliswaar ook naar internationaal wetenschappelijk onderzoek waarin wordt aangegeven om een langdurige blootstelling aan meer dan 0,4 microtesla bij kinderen jonger dan vijftien jaar te vermijden, en vermeldt ze de aanbeveling om “in de woonomgeving en specifiek ook voor scholen en kinderdagverblijven”, de blootstelling aan magnetische velden van hoogspanningslijnen te beperken tot 0,4 microtesla. Vervolgens beperkt de verwerende partij zich echter louter tot een bespreking van het onderzoek naar de ligging van kwetsbare functies binnen de contour van meer dan 0,4 microtesla , en stelt ze vast dat er noch in de huidige, noch in de toekomstige toestand kwetsbare functies binnen die contour liggen.

Uit het MER blijkt echter dat het aantal woningen binnen de contour van meer dan 0,4 microtesla meer dan verdubbelt en de gezondheidsimpact in het MER daarom negatief wordt beoordeeld. De vraag of de impact van de vergunningsaanvraag aanvaardbaar is voor die woningen, in het bijzonder voor de eventuele kinderen jonger dan vijftien jaar die er wonen, wordt in de bestreden beslissing volledig onbesproken gelaten, niettegenstaande de verwerende partij er in het kader van het voorzorgsprincipe net wel op wijst dat het aanbevolen is om de blootstelling ook in een woonomgeving te beperken tot 0,4 microtesla. Het aandachtspunt dat in een strook van 100 m aan weerszijden van de hoogspanningslijn de waarde (jaargemiddelde) onder de 0,4 microtesla dient te blijven in de buurt van scholen en kinderdagverblijven, heeft geen betrekking op woningen waar kinderen jonger dan vijftien jaar verblijven. De motivering in de bestreden beslissing bevat dan ook geen afdoende verduidelijking over de impact op de woonomgeving, specifiek voor kinderen jonger dan vijftien jaar. Een meer doorgedreven en zorgvuldige

motivering was nochtans vereist, gelet op de uitvoerige bezwaren van de verzoekende partijen op dat punt.

...”

4.

4.1

Na herbeoordeling verleent de verwerende partij met de bestreden beslissing opnieuw de gevraagde omgevingsvergunning. Ze acht de gezondheidssimpact aanvaardbaar en motiveert dat als volgt:

“ ...

Gezondheid

Het tracé van de hoogspanningslijn overlapt verschillende woonzones. De upgrade van de hoogspanningslijn gaat gepaard met een wijziging van de elektromagnetische velden. Overigens zijn er op dit moment geen wetenschappelijk onderbouwde studies die wijzen op andere mogelijke gezondheidseffecten. De afgelopen veertig jaar zijn er internationaal al heel wat onderzoeken uitgevoerd naar de mogelijke relatie tussen (de blootstelling aan) magneetvelden en gezondheidsklachten. Voor geen enkele ziekte of aandoening is er tot op heden een oorzakelijk verband met magneetvelden aangetoond. Wel blijkt uit onderzoek een statistisch verband tussen het aantal gevallen van kinderleukemie en de nabijheid van hoogspanningslijnen. Het gaat om een statistisch verband en niet om een oorzakelijk verband. De aanwezigheid van magnetische velden zijn dus niet met zekerheid als oorzaak aangeduid van het meer voorkomen van kinderleukemie. Voor een laatste stand van zaken rond gezondheidseffecten wordt verwezen naar de website: ‘<https://www.bbemg.uliege.be/nl/problematiek-van-gezondheidsrisicos-normenonderzoek-en-analyse-van-de-blootstelling/>’.

Het VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) heeft in 2012 in het kader van het MIRA 2012 een analyse(1) gemaakt van welke milieufactoren relevant zijn voor de Vlaamse bevolking. Zowel de zekerheid (afwezigheid van een oorzakelijk verband) als de mogelijke impact op de volksgezondheid van de blootstelling aan elektromagnetische velden bleken daarbij verwaarloosbaar. Een update(2) van deze studie in 2020 heeft dit nogmaals bevestigd.

Doel van het Vlaamse voorzorgbeleid (zie hieronder) is wel zo veel als redelijkerwijs mogelijk voorkomen dat kinderen langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden hoger dan 0,4 µT. De aanpak voorziet in het nemen van redelijke en proportionele maatregelen, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de haalbaarheid van de maatregelen en het effect van de maatregelen op de blootstelling aan magneetvelden. Ook stelt de WHO (World Health Organization) in haar aanbevelingen(3) over de langdurige blootstelling aan extreem lage frequentie magnetische velden dat de voordelen van een verminderde blootstelling aan

magnetische velden voor de gezondheid (wat langetermijneffecten betreft) onduidelijk zijn, gezien het zwakke bewijs voor een verband met kinderleukemie. Ook stelt het WHO dat er bij het bouwen van nieuwe infrastructuur kan worden gezocht naar goedkope maatregelen om de blootstelling te verminderen (die van land tot land zullen verschillen), én dat een beleid gebaseerd op het aannemen van willekeurige lage blootstellingslimieten echter niet gerechtvaardigd is. Door de onzekerheid van het effect blijken landen inderdaad verschillend om te gaan en worden er andere afleidingen voor beleid gemaakt, steeds gebaseerd op het toepassen van voorzorg.

Voor het magnetisch veld zijn er geen normen op Belgisch niveau. Op Vlaams niveau werd in het Binnenmilieubesluit als ook het Richtlijnsysteem een richtwaarde en een interventiewaarde in verband met het ELF magnetisch veld opgenomen. Er werd de keuze gemaakt om naast de richtwaarde van 0,4 μT (chronische blootstelling), een interventiewaarde van 20 μT (1-14 dagen) op te nemen.

Bij het bepalen van eventuele gezondheidseffecten op de mens ten gevolge van elektromagnetische velden, wordt dus rekening gehouden met de volgende drempelwaarden:

- magnetische veldwaarde van 0,4 μT : richtwaarde volgens het besluit van de Vlaamse Regering van 11 juni 2004 gewijzigd bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2018, houdende maatregelen tot bestrijding van de gezondheidsrisico's door verontreiniging van het binnenmilieu (van toepassing bij chronische blootstelling). Deze waarde wordt in het richtlijnsysteem 'Mens – gezondheid' aangeduid als gezondheidkundige advieswaarde (<https://www.milieuinfo.be/confluence/display/MRMG/Richtlijnsysteem+Mensgezondheid>);
- magnetische veldwaarde van 20 μT : interventiewaarde volgens het Besluit van de Vlaamse Regering van 11 juni 2004, gewijzigd bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2018, houdende maatregelen tot bestrijding van de gezondheidsrisico's door verontreiniging van het binnenmilieu (van toepassing bij acute blootstelling);
- waarden van 100 μT en 200 μT komen niet voor (gelden voor acute blootstelling)).

Deze laatste is afgeleid van de ICNIRP (2010) richtlijn van 200 μT ter bescherming tegen acute effecten. De interventiewaarde is de waarde in de ICNIRP-richtlijn, gedeeld door een veiligheidsfactor 10. Deze waarde werd vanuit het voorzorgsbeginsel ingevoegd.

Dit Binnenmilieubesluit bevat richtlijnen die een gezond binnenmilieu omschrijven, inclusief richtwaarden en interventiewaarden. Die waarden omvatten zowel chemische, fysische als biologische factoren en zijn opgenomen in de bijlage bij het besluit. Het besluit geeft Zorg en Gezondheid en de medisch milieukundigen van de Logo's (Lokaal Gezondheidsoverleg) een aantal taken en mogelijkheden rond preventie. Het Binnenmilieubesluit heeft echter geen betrekking op bronnen uit het buitenmilieu. Er was dan ook een lacune in de Vlaamse wetgeving

voor het buitenmilieu en voor de normering voor acute blootstelling aan magnetische velden (50 Hz), ook al kon en kan dit besluit een richtinggevend kader vormen bij de beoordeling van vergunningsaanvragen in afwachting van de inwerkingtreding van een bindend kader.

Het Richtlijnsysteem biedt dan weer louter een referentiekader voor de uitwerking van de discipline mens-gezondheid in milieueffectrapportage in Vlaanderen en geldt desbetreffend als 'goede praktijk' zonder evenwel verordenend te zijn. Bij gebreke van een vaststaand, reglementair kader voor de beoordeling van de mogelijke gezondheidsrisico's verbonden aan hoogspanningslijnen kunnen de risico's dan ook getoetst worden aan de specifieke en algemeen bekende beschikbare (wetenschappelijke) informatie, waaronder het Binnenmilieubesluit en het richtlijnsysteem Mens-gezondheid (zie een arrest van de RvVb van 19 augustus 2021, met kenmerk RvVb-A-2021-1288). Dit geldt des te meer, nu de in het Binnenmilieubesluit en het Richtlijnsysteem gehanteerde drempelwaarden ook hernomen worden in het toekomstig beleid en regelgevend kader, zoals hierna blijkt.

Ten overvloede dient opgemerkt dat de waarden uit het Binnenmilieubesluit en het Richtlijnsysteem Mens-Gezondheid louter gehanteerd worden als algemeen aanvaarde drempelwaarden. Deze drempelwaarden worden enkel gehanteerd als beoordelingskader voor het beoordelen van de aanvaardbaarheid van de mogelijke gezondheidsrisico's verbonden aan hoogspanningslijnen en dit in het kader van de toets aan de goede ruimtelijke ordening. Als dusdanig vormen het Binnenmilieubesluit en het Richtlijnsysteem niet de vergunningsbasis voor de afgifte van de aangevraagde vergunning. Er geldt bijgevolg onder geen beding een verplichting tot het onderwerpen ervan aan een plan-MER.

Intussen heeft de Vlaamse Regering actie genomen en is de blootstelling aan extreem lage frequentie elektromagnetische velden komend uit het vervoeren van elektriciteit onderworpen aan het volgend voorzorgbeleid: 'Het Besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne en het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, wat betreft de magnetische velden van hoogspanningsverbindingen'.

Dit legt de beleidstaken en milieuvoorwaarden vast voor de magnetische velden van hoogspanningslijnen. Het betreft de normering van magnetische velden met een frequentie van 50 Hz van hoogspanningsverbindingen. Concreet werd er via het VLAREM een norm van 100 μ T ingevoerd voor de acute blootstelling.

Ook heeft de Vlaamse Regering op 7 juli 2023 een bindend afsprakenkader en convenant goedgekeurd tussen de netbeheerders en de Vlaamse Regering over maatregelen bij nieuwe en wijziging van bestaande hoogspanningsverbindingen. Die maatregelen zetten in op

bronmaatregelen en ruimtelijke maatregelen met als uitgangspunt het zoveel mogelijk vermijden van langdurige blootstelling van kinderen onder de 15 jaar overeenkomstig het advies van de Hoge Gezondheidsraad (HG 9431). Het volledig vermijden van overspanningen en woningen binnen 0,4 μ T-contouren is in een Vlaamse context als zeer moeilijk erkend gezien de verspreide en dichte bebouwing. Bronmaatregelen zijn maatregelen uitgevoerd of uit te voeren aan de hoogspanningskabel, hoogspanningslijn of het hoogspanningsstation zelf, waardoor de langdurige blootstelling aan het magnetisch veld beperkt wordt. Ruimtelijke maatregelen gaan over het creëren van afstand tussen hoogspanningsverbindingen en gebouwen, geheel of gedeeltelijk bestemd of in gebruik ten behoeve van kinderen onder de 15 jaar die zich in een situatie van langdurige blootstelling bevinden, met name woningen, scholen, kinderdagverblijven en crèches.

Hoewel dit convenant tussen de Vlaamse Regering en Elia als netbeheerder pas in werking treedt op de datum van de definitieve vaststelling van het GRUP 'Ventilus', dient vastgesteld te worden dat betrokken project Mercator-Bruegel reeds toepassing maakt van de maatregelen zoals beschreven in dit convenant.

Concreet wordt transpositie van geleiders voorzien als milderende maatregel in het project. Bij transpositie worden de geleiders zodanig geschikt dat de magnetische velden elkaar tegenwerken en beperkt worden. De mogelijke toepassing van ruimtelijke maatregelen houdt hier rekening met het herbenutten van een bestaande lijn/tracé (conform de krachtlijnen van het RSV – Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen), zoals uitgebreid bestudeerd in het kader van het Project-MER (zie hierboven).

Vanuit het bestaande kader wordt vooropgesteld om langdurige blootstelling van kinderen onder de 15 jaar zoveel mogelijk te vermijden.

Door het Vlaams Planbureau voor Omgeving werd voor deze aanvraag nagegaan of er kwetsbare functies zoals scholen en crèches aanwezig zijn binnen de contour waar meer dan 0,4 μ T kan voorkomen. Er blijken geen kwetsbare functies aanwezig te zijn binnen de invloedzone in de huidige en toekomstige situatie. Doordat geen kwetsbare functies binnen deze contour voorkomen, wordt de gezondheidsimpact voor de kinderen beneden 15 jaar beperkt en wordt langdurige blootstelling zoveel mogelijk vermeden.

Ook de impact op de woonomgeving werd nagegaan aan de hand van een uitvoerige gegevensverzameling. Voor de berekening van de magneetveldcontour werd de berekening van het aantal gebouwen met inwoners, onbebouwde woonpercelen en personen in de magneetveldzone opgenomen. Ook de interferentie met nabij gelegen hoogspanningslijnen werd geïntegreerd.

Wat betreft de magnetische velden aan een hoogspanningsstation kan gesteld worden dat deze voornamelijk worden bepaald door de binnenkomende kabels en geleiders. Onder de afdaling van de 380kV lijn Mercator – Bruegel naar de respectievelijke onderstations zijn geen woningen aanwezig. Waar geen kabels en geleiders aanwezig zijn aan de randen van een station is het gemiddelde magnetisch veld aan de omheining, of hoogstens enkele meters verder, reeds lager dan 0,4 μ T.

Het onderzoek naar de reikwijdte en de toename van het magnetisch veld werd bijgevolg zorgvuldig afgetoetst. Voor de keuze van het tracé is een alternatievenafweging gemaakt binnen het project-MER.

Als uitgangspunt hiervan wordt verwezen naar het richtinggevend deel van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Punt 7 'Pijpleidingen, elektriciteitsleidingen en installaties voor decentrale energieproductie' van deel 2, hoofdstuk 3 vermeldt onder De draagstructuren of de tracés van bestaande bovengrondse hoogspanningsleidingen komen bij voorrang in aanmerking voor het aanbrengen van bijkomende elektrische geleiders, inzien zij daarvoor ontworpen zijn. In het kader van de alternatievenafweging hanteert Elia, zoals ook beschreven in het project-MER, een aantal uitgangspunten, projectdoelstellingen en criteria. Deze uitgangspunten, projectdoelstellingen en criteria zijn de volgende (project-MER, pagina 60-61):

- alternatieven moeten een hoogspanningsverbinding realiseren die deel uitmaakt van het 380 kV wisselstroom hoogspanningsnetwerk;
- alternatieven vergen minimale infrastructuraanpassingen om zo weinig mogelijk ingrepen en hinder te veroorzaken en om aan de vereiste van een kostenefficiënte netontwikkeling te voldoen;
- het is noodzakelijk dat bij een falen van een andere 380 kV verbinding op de backbone, de weggevallen capaciteit direct overgenomen wordt door andere hoogspanningsverbindingen, en dat deze zelf niet overbelast geraken;
- bij de realisatie van het project dienen onderbrekingen van de circuits tussen Mercator – Bruegel zo kort mogelijk gehouden te worden;
- alternatieven moeten bestaan uit minimaal 2 circuits omwille van het N-1 redundantie principe, en een minimale vereiste transportcapaciteit garanderen van elk 2.400 MVA;
- alternatieven moeten een oplossing bieden voor de stijgende energieflexen en voor de mogelijkheid tot aansluiten van bijkomende productie-eenheden. Alternatieven mogen geenszins de netstabiliteit en bevoorradingszekerheid in het gedrang brengen doordat ze andere investeringsbehoeften op de interne 380 kV backbone vertragen;
- alternatieven moeten maximaal gebruik maken van de bestaande hoogspanningslijn Mercator – Bruegel conform het wettelijke en beleidskader.

Aan de hand hiervan werd in het project-MER een afweging gemaakt van welke alternatieven beschouwd kunnen worden als redelijke alternatieven. Naast het voorkeursalternatief voor de upgrade van de bestaande bovengrondse 380 kV lijn Mercator - Bruegel, waarbij de bestaande lijn herbenut wordt en de bestaande geleiders vervangen worden door HTLS-geleiders, werd

ook een alternatief tracé (met een lokaal alternatief tracé ter hoogte van de kruising met een speciale beschermingszone) weerhouden als een redelijk alternatief, waarvan de milieueffecten in het project-MER onderzocht werden.

Bij het alternatief tracé zouden er ten aanzien van het basistracé ook meer onbebouwde percelen voorkomen die in de toekomst bebouwd kunnen worden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat voor nieuwe lijnen zo weinig mogelijk woningen/onbebouwde percelen overspannen mogen worden, wat onder controle van de Vlaamse overheid staat in het kader van de mer-procedure.

Bijkomend evalueert de nv Elia Asset, zoals beschreven in het project-MER, ook steeds of een ondergronds alternatief een redelijk alternatief is in het licht van voormelde uitgangspunten, projectdoelstellingen en criteria. De realisatie van een ondergronds alternatief kan per definitie geen gebruik maken van de bestaande masten en er zullen hierdoor grote ingrepen vereist zijn(4). De conclusie is dat een ondergronds alternatief niet voldoet aan de projectdoelstellingen en criteria voor de alternatievenafweging en ook risico's met zich meebrengen, waardoor netstabiliteit en uitbatingszekerheid in het gedrang kunnen komen.

Op basis van bovenstaande redenen dient de gezondheidsimpact en de verenigbaarheid met de goede ruimtelijke ordening, ten gevolge van een mogelijke toename van het aantal woningen binnen de 0,4 µT-contour, als aanvaardbaar te worden beschouwd. Langdurige blootstelling van kinderen onder de 15 jaar wordt daarbij zoveel als mogelijk vermeden

...”

4.2

De verzoekende partijen voeren in hun middel aan dat de verwerende partij de gezondheidsimpact op de omwonenden nog steeds niet zorgvuldig heeft onderzocht en beoordeeld, maar kunnen daarin ditmaal niet worden gevolgd.

In hun uiteenzetting hekelen de verzoekende partijen in essentie dat de verwerende partij de vergunning verleent ondanks het feit dat het aantal omwonenden die binnen de contour van 0,4 microtesla wonen door de versterking van de hoogspanningsverbinding verdubbelt, en er daarvoor geen compensatie is voorzien. Zoals weergegeven onder punt 1.1, bepalen het voorzorgsbeginsel en het standstillbeginsel echter op zich niet dat er geen vergunningen meer zouden mogen verleend worden, of dat een vergunning moet worden geweigerd wanneer er mogelijks hinderlijke impact te verwachten valt. Het is aan de verwerende partij om bij haar toets aan de inpasbaarheid van het project in de omgeving de reële risico's in te schatten en te beoordelen, waarbij ze over appreciatiemarge beschikt.

Uit de bestreden beslissing blijkt dat de verwerende partij ditmaal wel concreet en zorgvuldig heeft onderzocht wat de mogelijke gezondheidsrisico's van het project voor de omwonenden zijn. Op basis van de concrete omstandigheden in het dossier heeft ze die risico's afgewogen en geoordeeld dat de mogelijke risico's aanvaardbaar zijn mits het naleven van de milderende maatregelen. Deze beoordeling is niet onzorgvuldig of kennelijk onredelijk.

In haar beoordeling onderzoekt de verwerende partij in de eerste plaats de specifieke en algemeen bekende en beschikbare wetenschappelijke informatie over de effecten van elektromagnetische velden op de mens. Ze wijst erop dat er de afgelopen veertig jaren internationaal al veel onderzoeken zijn uitgevoerd naar de mogelijke relatie tussen de blootstelling aan magnetische velden en gezondheidseffecten en dat er op heden nog geen causaal verband gevonden is. Ze wijst er ook op dat het onderzoek naar een aantal gevallen van kinderleukemie in de nabijheid van hoogspanningslijnen een statistisch verband heeft aangetoond maar geen causaal verband, zodat de aanwezigheid van magnetische velden dus niet met zekerheid als oorzaak kan worden aangeduid voor het frequenter voorkomen van kinderleukemie. Daarnaast verwijst ze ook naar studies uit 2012 en 2020 van het VITO waaruit blijkt dat de impact op de volksgezondheid van blootstelling aan elektromagnetische velden verwaarloosbaar is, en naar aanbevelingen van de WHO waarin wordt aangegeven dat de voordelen voor de gezondheid van een verminderde chronische blootstelling aan magnetische velden onduidelijk zijn, gezien het zwakke bewijs voor een verband met kinderleukemie. In dat opzicht kan de verwerende partij bij haar oordeel over de inpasbaarheid van het project dus in redelijkheid meenemen dat er op dit moment geen wetenschappelijk onderbouwde studies zijn die mogelijke gezondheidseffecten vaststellen.

De verwerende partij schetst vervolgens het beleids- en juridisch kader. Omdat er tot het Wijzigingsbesluit van 7 juli 2023 geen bindend juridisch kader voor magnetische velden van hoogspanningslijnen gold, was en is het beleid gesteund op richt- en interventiewaarden uit het Binnenmilieubesluit en het richtlijnsysteem. Zowel het richtlijnsysteem als het Binnenmilieubesluit zijn gesteund op specifieke en algemeen bekende en beschikbare wetenschappelijke informatie over de effecten van elektromagnetische velden op de mens, en kunnen in dat opzicht dus redelijkerwijze een richtinggevend kader vormen bij de beoordeling van de vergunningsaanvraag.

Het is daarnaast evenmin onredelijk dat de verwerende partij in haar beoordeling al het afsprakenkader hanteert dat tussen de Vlaamse regering en de netwerkbeheerders is afgesproken over ruimtelijke en bronmaatregelen bij nieuwe en wijzigingen van bestaande hoogspanningsverbindingen, ook al is dat afsprakenkader pas bindend geworden na het

nemen van de bestreden beslissing. Het afsprakenkader is gesteund op het voorzorgsbeginsel en neemt als uitgangspunt dat overeenkomstig het advies van de Hoge Gezondheidsraad langdurige blootstelling van kinderen onder de 15 jaar zoveel als mogelijk moet worden vermeden. De verwerende partij wijst er in haar beoordeling ook op dat het kader erkent dat het volledig vermijden van overspanningen en woningen binnen de contour van 0,4 microtesla in Vlaanderen zeer moeilijk is, gezien de verspreide en dichte bebouwing.

Aan de hand van de gegevens van het MER, de geldende richtwaarden en vooropgesteld beleid onderzoekt de verwerende partij vervolgens concreet de gezondheidseffecten van het gevraagde project voor de omgeving. De verwerende partij houdt daarbij niet alleen rekening met scholen en crèches als kwetsbare functies, waarvan geen enkele binnen de contour van 0,4 microtesla valt, maar ook met de woonomgeving en de gegevens die daarover in het MER zijn verzameld. Dat er geen scholen en crèches als kwetsbare functie binnen de contour vallen maar wel verschillende woningen, maakt op zich nog geen schending van het gelijkheidsbeginsel uit maar is een loutere feitelijke vaststelling. De verzoekende partijen zetten op dat punt alleszins niet uit hoe ze het gelijkheidsbeginsel op dat punt geschonden zien.

Wat de woningen betreft, wijst de verwerende partij er concreet op dat er geen woningen gelegen zijn onder de afdaling van de lijnen naar de respectievelijke onderstations, waar de magnetische velden het hoogst zijn, en dat het project voorziet in transpositie van geleiders als milderende maatregel, waarbij de geleiders zodanig geschikt worden dat de magnetische velden elkaar tegenwerken en beperkt worden. De verwerende partij erkent dat het aantal woningen binnen de contour van 0,4 microtesla toeneemt, maar verwijst op dat punt naar het alternatievenonderzoek dat werd uitgevoerd in het MER. Het redelijke alternatief dat in het MER werd onderzocht, omvat meer onbebouwde percelen die bebouwd kunnen/zullen worden in de toekomst. Ook een ondergronds tracé kan niet voldoen aan het belang van de netstabiliteit en uitbatingszekerheid, waardoor werd geopteerd voor het huidige tracé.

Gelet op het gegeven dat er via maatregelen, waaronder transpositie van geleiders, voor wordt gezorgd dat langdurige blootstelling van kinderen onder de 15 jaar zoveel mogelijk wordt vermeden, heeft de verwerende partij niet onredelijk kunnen oordelen dat de gezondheidssimpact en de verenigbaarheid met de goede ruimtelijke ordening, ten gevolge van een toename van het aantal woningen binnen de 0,4 μ T-contour, als aanvaardbaar kan worden beschouwd.

Dat er volgens de verzoekende partij geen (financiële) compensatie wordt voorzien zoals voor de omwonenden van het Ventilushuisproject, doet daaraan geen afbreuk. Het al dan niet bestaan van een financiële compensatie is in beginsel niet van tel bij de beoordeling van de ruimtelijke inpasbaarheid van een project en de ruimtelijke aanvaardbaarheid van eventuele hinder. In dat opzicht valt ook niet in te zien waarom de verwerende partij een uitdrukkelijke motivering moest wijden aan het bezwaar dat de verzoekende partijen daarover hebben opgeworpen.

Uit de motivering in de bestreden beslissing blijkt afdoende dat de verwerende partij rekening heeft gehouden met de bezwaren van de verzoekende partijen over de gezondheidsaspecten en met de vernietigingsmotieven uit het arrest van de Raad van 15 juni 2023, en in redelijkheid heeft geoordeeld dat de gezondheidsrisico's ingevolge het gevraagde project aanvaardbaar zijn. Er ligt dus geen schending van de aangevoerde bepalingen voor.

Het middel wordt verworpen.

V. Handhaven van de rechtsgevolgen

De tussenkomen partij vraagt met een aanvullende nota van 23 september 2024 om bij een eventuele vernietiging de rechtsgevolgen te handhaven met toepassing van artikel 36 DBRC-decreet.

Uit voorgaande punt IV blijkt dat het enig middel wordt verworpen. Er bestaat dus geen noodzaak om artikel 36 DBRC-decreet toe te passen.

VI. Publicatie van het arrest

Het verzoek van de verzoekende partijen om hun identiteit bij de publicatie van het arrest weg te laten, wordt ingewilligd.

VII. Beslissing

1. Het beroep wordt verworpen.
2. De kosten van het vernietigingsberoep bestaande uit het rolrecht van de verzoekende partijen, bepaald op 800 euro en een rechtsplegingsvergoeding van 840 euro verschuldigd aan de verwerende partij, komen ten laste van de verzoekende partijen.

Dit arrest is uitgesproken op 14 november 2024 door de zesde kamer.

De griffier,

De voorzitter van de zesde kamer,

Bart VOETS

Karin DE ROO